

Notat

Til Børne- og Ungdomsudvalget

Anbefalinger fra ekspertgruppen til forebyggelse af negativ social kontrol

Med dette notat orienteres Børne- og Ungdomsudvalget (BUU) om anbefalinger fra ekspertgruppen til forebyggelse af negativ social kontrol (se bilag), nedsat af Beskæftigelses- og Integrationsudvalget (BIU) i foråret 2023.

Ekspertgruppens input skal bl.a. være med til at kvalificere indsatserne i Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningens (BIF) kommende handleplan til forebyggelse af negativ social kontrol for 2024-26.

Anbefalingerne, der har afsæt i eksisterende indsatser (bl.a. Åben Skole forløb i Børne- og Ungdomsforvaltningen), består af 13 anbefalinger inden for fokusområderne:

- **Skoler** - som platform for den forebyggende indsats målrettet børn/unge og forældre
- **Voksne** - som en målgruppe, der også kan være udsat for negativ social kontrol
- **Civilsamfundet** - som strategisk samarbejdspartner og brobygger i forebyggelsesarbejdet

De fem første anbefalinger omhandler skoleområdet, hvor det anbefales:

1. Ledelsesmæssig forankring

At indsatsen med forebyggelse af social kontrol forankres hos skoleledere og som en del af skolens demokratiske dannelsesopgave.

2. Ressourcepersoner på skoler

At den ledelsesmæssige forankring på skoler understøttes med en ressourcefunktion på udvalgte skoler - fx med inspiration i den norske model med 'minoritetsrådgivere' - som kan understøtte lærere/pædagoger i opsporing og håndtering af bekymringer om negativ social kontrol, og som samtidig kan brobygge til bl.a. fritids- og foreningslivet.

3. En sammenhængende indsats

13-06-2023

Sagsnummer I F2
2023 - 10256

Dokumentnummer i F2
3405895

Sagsnummer i eDoc
2023-0268212

Sagsbehandler
Anne-Dorthe Kabell-Jensen

At der fortsat udbydes undervisning/oplysning om rettigheder og hjælpemuligheder for elever, men at dette kombineres med dels opkvalificering af relevant fagpersonale, dels forældredialog.

4. Trivselsmålinger og handleplaner

At der i skolernes trivselsmålinger indgår spørgsmål om rettigheder, selv-/medbestemmelse og negativ social kontrol, og at skolerne udarbejder handlingsplaner på området – enten som selvstændige handleplaner eller som del af eksisterende handleplaner mod fx mobning.

5. Opkvalificering af fagpersonale

At fagpersonale i berøring med børn og unge opkvalificeres, så de er klædt på til at genkende og reagere på tegn på mistriksel relateret til negativ social kontrol - statsligt gennem indarbejdelse i professionsuddannelser som lærer- og pædagoguddannelsen og kommunalt gennem løbende og tilbagevendende opkvalificering ude i praksis på skoler, i klubber mv.

Der er i ekspertgruppens anbefalinger fokus på at sætte tidligt og opbyggende ind - med oplysning og dialog om rettigheder og lovgivning i tilbud og institutioner, som forældrene er tilknyttet over længere tid (fx modtageindsats, sprogskoler, jobcenter og daginstitutioner).

Ekspertgruppen består af 16 medlemmer fra forsknings- og vidensinstitutioner, foreninger, NGO'er, videnspersoner samt statslige og kommunale aktører.

Bilag

1. Anbefalinger fra ekspertgruppen til forebyggelse af negativ social kontrol

ANBEFALINGER FRA EKSPERTGRUPPEN TIL FOREBYGGELSE AF NEGATIV SOCIAL KONTROL

INDLEDNING

Baggrund

Ekspertgruppen til forebyggelse af negativ kontrol er nedsat af Beskæftigelses- og Integrationsudvalget i perioden februar - maj 2023 til at komme med input til Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningens fremadrettede indsats mod negativ social kontrol. Ekspertgruppens input skal bl.a. være med til at kvalificere indsatserne i forvaltningens kommende handleplan til forebyggelse af negativ social kontrol for 2024-26. Ud over at komme med input til handleplanen i form af anbefalinger til indsatser skal ekspertgruppen løbende følge indsatserne i den treårige handleplansperiode.

Opdrag og mandat

Ekspertgruppen har fået til opdrag at bidrage med fagligt opdateret ekspertviden, som kan anvendes som led i et serviceeftersyn af forvaltningens eksisterende indsatser til forebyggelse af negativ social kontrol - herunder bidrage til nytækning og justering af indsatserne, hvor ekspertgruppen vurderer et behov.

Forvaltningens indsatser er overordnet målrettet københavnere med ikke-vestlig baggrund.¹ Afgrensning af målgruppen for indsatsen er baseret på tilgængeligt data, der relativt entydigt peger på, at oplevelser af negativ social kontrol er mere udbredt blandt denne gruppe af borgere. Kommunens medborgerskabsundersøgelse for 2021 viser således, at 24 pct. københavnere med ikke-vestlig baggrund i aldersgruppen 18-29 år oplever negativ social kontrol i forhold til valg af ægtefælle og kæreste (det tilsvarende tal for københavnere med etnisk dansk eller vestlig baggrund er 4 pct.).² Tilsvarende har stort set samtlige 309 sager, som Etnisk Konsulentteam (kommunens ekspertberedskab i sager om æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol i Socialforvaltningen) har været inde over i 2020, omhandlet borgere med ikke-vestlig baggrund (heraf 86 pct. med oprindelse i Mellemøsten/Syd-/ og Sydvestasien og 14 pct. med oprindelse i Afrika og Balkan). Samme tendens ses også i det nationale integrationsbarometer og landsdækkende omfangsundersøgelser

Det fremgår af kommissorium for ekspertgruppen (appendix 1), at ekspertgruppens anbefalinger skal målrettes københavnere, som er særligt berørte af negativ social kontrol (både som udøvere og udsatte) samt fagprofessionelle i berøring med målgruppen. Det fremgår ligeledes af kommissorium, at ekspertgruppens anbefalinger skal have et bredt forebyggende sigte, ligesom anbefalingerne skal ligge inden for Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningens ressort og kommunens ansvarsområde (fx jobcenter, skoler, daginstitutioner mv.).

Definition

Negativ social kontrol forekommer typisk i familier, som er kollektivistisk orienterede (dvs. hvor hensynet til familien som en enhed går forud for det enkelte familiemedlems ønsker og behov), og i familier præget af et stærkt køns- og aldershierarki (dvs. hvor mænd og ældre familiemedlemmer typisk har forrang for kvinder og yngre familiemedlemmer).

Ekspertgruppen tager i sit arbejde afsæt i gældende definition af negativ social kontrol i Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen, som lyder:

¹ Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen anvender Danmarks Statistiks definition

² Spørgeskemaundersøgelsen blandt 18-29-årige borgere bosiddende i Københavns Kommune (3.433 besvarelser)

Der er tale om negativ social kontrol, når den enkelte underlægges så stærk en begrænsning af sine handlemuligheder og selvbestemmelse, at det bliver et brud på rettigheder, fører til mistro og bliver en hindring for at deltage i samfundet som aktiv og fuldgældig borger.

Ekspertgruppens arbejde og anbefalinger forholder sig dermed til de former for social kontrol, som 1) udøves af et kollektiv over for individer og 2) har negative følger for individet ud fra et rettigheds- og trivselsperspektiv såvel som et medborgerskabsperspektiv.

EKSISTERENDE INDSATS I BESKÆFTIGELSE- OG INTEGRATIONSFORVALTNINGEN

Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningens eksisterende indsats består af to hovedspor: Et forebyggelsesspor målrettet hhv. børn/unge/forældre samt fagpersoner. Og et beskæftigelsesspor målrettet ledige kvinder med ikke-vestlig baggrund, for hvem negativ social kontrol udgør en barriere for arbejdsmarkedstilknytning.

I det forebyggende spor har forvaltningen fokus på 1) *oplysning til børn og unge* om rettigheder og handlemuligheder, så de ved, hvor de kan henvende sig for hjælp, hvis de er udsat for negativ social kontrol, 2) *opkvalificering af fagpersoner* som lærere, pædagoger og klubmedarbejdere, så de er klædt på til at genkende og handle på tegn på mistro relateret til negativ social kontrol, og 3) *dialog med forældre* om dilemmaer i flerkulturel opdragelse, herunder grænsen mellem opdragelse og negativ social kontrol.

I det beskæftigelsesrettede spor har forvaltningen etableret en ordning med 'social kontrol-vejledere' på Jobcenter København, som bistår jobkonsulenter i sager om negativ social kontrol. Indsatsen er iværksat på baggrund af en kortlægning, der viste, at hver tredje medarbejder på jobcentret har været i kontakt med kvinder med etnisk minoritetsbaggrund, som direkte har givet udtryk for pres fra ægtefælle eller omgangskreds i forhold til ikke at stå til rådighed for at arbejdsmarkedet.

FOKUSOMRÅDER FOR EKSPERTGRUPPENS ARBEJDE

Med afsæt i forvaltningens eksisterende indsats, som skitseret ovenfor, har ekspertgruppen indkredset en række fokusområder, hvor det vurderes, at eksisterende indsats med fordel kan 1) justeres eller udvides eller 2) suppleres med nye indsatser. Det gælder følgende fokusområder:

Skoler som platform for den forebyggende indsats målrettet børn/unge og forældre

Voksne som en målgruppe, som også kan være udsat for negativ social kontrol

Civilsamfundet som strategisk samarbejdspartner og brobygger i forebyggelsesarbejdet

Herudover har ekspertgruppen i sine anbefalinger opmærksomhed på **andre målgrupper**, som potentielt også kunne have behov for en indsats. I forlængelse heraf henleder ekspertgruppen opmærksomhed på, at negativ social kontrol stadig er et relativt nyt indsats- og forskningsområde i dansk kontekst præget af videnshuller – særligt hvad angår forskning i virksomme indsatser. Der er derfor behov for yderligere **kortlægning** af fx (andre) målgrupper i udsatte positioner, virksomme metoder i forebyggelsesarbejdet, evalueringsmetoder mv.

Vision og principper

Ekspertgruppen har en overordnet vision om at bidrage med input og anbefalinger baseret på viden, data og erfaring, der kan være med til at skabe forandring for målgruppen.

For at realisere denne vision arbejder ekspertgruppen ud fra følgende principper:

- Indsatsen skal involvere de borgere, det handler om i et inkluderende og inddragende samarbejde: Ejerskab til indsatsens mål og formål er bedste indikator for at lykkes med forandring.

- Negativ social kontrol skal tænkes sammen med ligestilling, køn, magt og rettigheder og med udgangspunkt i dansk lovgivning og menneskerettigheder.
- Der skal tages udgangspunkt i lovende indsatser, frem for at opfinde for mange nye 'dybe tallerkener'.
- Helhedsorienteret indsats på tværs af målgrupper, forvaltninger og sektorer: En effektiv forebyggelsesindsats må nødvendigvis være helhedsorienteret, særligt temaets kompleksitet taget i betragtning. Ekspertgruppen opfordrer derfor til, at indsatsen løftes driftsnært og systematisk på tværs af forvaltninger – og på tværs af kommune og civilsamfund.

ANBEFALINGER

Gennemgående for ekspertgruppens anbefalinger er, at de bygger på en grundantagelse om, at forebyggelse kræver investering i langvarige, vedholdende og systematiske indsatser. Der er ikke behov for flere isolerede tiltag, men derimod koordinering og synergi på tværs. Tillid er en forudsætning, når forebyggelse omhandler påvirkning af dybereliggende holdninger knyttet til fx kultur, religion og værdier. Det kræver tid og tillid at opbygge den relation, der gør, at forældre føler sig trygge i at søge hjælp, når de oplever udfordringer i børneopdragelsen; at børn og unge tør betro sig til skolelæreren eller klubpædagogen, når de oplever pres og kontrol hjemmefra; at borgeren på jobcentret oplever, at sagsbehandleren kan forstå hendes livssituation og har redskaberne til at hjælpe hende med at navigere i det forventningspres, hun kan være udsat for af familie og omgangskreds. At opbygge den tillid og relation kræver 1) en nuanceret forståelse af, at negativ social kontrol for forældres vedkommende også kan bunde i en oprigtig bekymring for deres børn eller oplevelsen af at stå udenfor, og 2) indsigt i den kompleksitet, der kendetegner fænomenet, hvor den enkelte forældre/unge/voksne på én og samme tid kan være både udøver af og udsat for negativ social kontrol.

Der bør derfor sættes ind tidligt og opbyggende med oplysning og dialog om rettigheder og lovgivning i tilbud og institutioner, som forældrene er tilknyttet over længere tid (fx modtageindsats, sprogskoler, jobcenter og daginstitutioner). Det er vigtigt, at dette ikke foregår som 'envejskommunikation', men ud fra en dialogisk og anerkendende tilgang med fokus på ligestilling og plads til refleksion. På samme måde bør der sættes ind med systematisk opkvalificering af relevant frontpersonale i kommunen, så de er i stand til at identificere og handle på tegn på negativ social kontrol – inden forælderen modtager en underretning om mistrivsel; inden den unge må anbringes, fordi forholdene derhjemme er blevet uudholdelige; og inden kvinden må søge ophold på krisecenter, fordi kontrollen og volden har fået lov at eskalere.

Ekspertgruppen fremsætter på den baggrund i alt 13 anbefalinger inden for de tre fokusområder: Fem anbefalinger på skoleområdet, fem anbefalinger på voksenområdet og tre anbefalinger på civilsamfundsområdet.

ANBEFALINGER INDEN FOR SKOLEOMRÅDET

Udfordring

Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningens eksisterende indsats på skoler har et bredt reach og har samlet nået knap 5.000 elever alene i 2021-2022 med både et bredt forebyggende tilbud (via Åben Skole) og mere fokuserede tilbud (via Børns Vilkår og C:NTACT).

Ekspertgruppen hæfter sig overordnet ved, at ejerskab til området med at forebygge og håndtere negativ social kontrol blandt børn/unge på skoler, herunder forankring af indsatsen, fremstår uklart. Ekspertgruppen efterlyser større systematik og kontinuitet i indsatsen, da den eksisterende indsats i høj grad består af enkeltstående tilbud, som ofte hviler på den enkelte lærer eller skoles initiativ.

Indsatsen kan desuden med fordel tænkes mere på tværs, sådan at undervisning af og oplysning til

børn og unge ikke står alene, men systematisk suppleres med dels opkvalificering af lærere og pædagoger, dels et forældrerettet spor. Ekspertgruppen bemærker i den forbindelse, at den eksisterende forældrerettede indsats er snæver i bredde såvel som dybde, idet den består af et enkelt tilbud (C:NTACT-forældrekorps), der når relativt få forældre og ikke i tilstrækkelig grad er samtænkt med den elevrettede indsats. Endelig bør indsatsen have opmærksomhed på den negative sociale kontrol, som udøves blandt børn og unge i skolen for at imødegå, at fænomenet reproduceres blandt nye generationer.

Anbefalinger

Ekspertgruppen anbefaler derfor:

1. Ledelsesmæssig forankring
At indsatsen forankres hos skoleledere og som del af skolens demokratiske dannelsesopgave, da negativ social kontrol i høj grad også er en trivselsudfordring og dermed en kerneopgave for skolerne, som kræver strategisk fokus. Tydelig ledelsesmæssig forankring er dermed helt grundlæggende for en vellykket skoleindsats – og en forudsætning for ekspertgruppens øvrige anbefalinger på området.
2. Ressourcepersoner på skoler
At den ledelsesmæssige forankring på skoler understøttes med en resourcefunktion på udvalgte skoler – fx med inspiration i den norske model med 'minoritetsrådgivere' - som kan understøtte lærere/pædagoger i opsporing og håndtering af bekymringer om negativ social kontrol, og som samtidig kan brobygge til bl.a. fritids- og foreningslivet og understøtte relationsarbejde med forældre, herunder inddrage relevante civilsamfundsaktører med ekspertise i forældreinddragelse og brobygning.
3. En sammenhængende indsats
At der fortsat udbydes undervisning/oplysning om rettigheder og hjælpemuligheder for elever, men at dette kombineres med dels opkvalificering af relevant fagpersonale, dels forældredialog (gerne med inddragelse af civilsamfundsaktører, der allerede arbejder med målgruppen af forældre). Dette ud fra en betragtning om, 1) at lærere, pædagoger mv. skal være klædt på til at hjælpe de børn/unge, der måtte 'handle' på den viden og oplysning om rettigheder og handlemuligheder, de får i skolen, og 2) at børn/unge ikke bliver fanget i modsatrettede forventninger, når skolens undervisning i rettigheder og selvbestemmelse ikke harmonerer med forældrenes opdragelse.
4. Trivselsmålinger og handleplaner
At der i skolernes trivselsmålinger indgår spørgsmål om rettigheder, selv-/medbestemmelse og negativ social kontrol, og at skolerne udarbejder handlingsplaner på området – enten som selvstændige handleplaner eller som del af eksisterende handleplaner mod fx mobning.
5. Opkvalificering af fagpersonale
At fagpersonale i berøring med børn og unge opkvalificeres, så de er klædt på til at genkende og reagere på tegn på mistro relateret til negativ social kontrol - statsligt gennem indarbejdelse i professionsuddannelser som lærer- og pædagoguddannelsen og kommunalt gennem løbende og tilbagevendende opkvalificering ude i praksis på skoler, i klubber mv. Det er vigtigt, at der i opkvalificeringen dels er fokus på at inddrage barnets perspektiv i belysning af sagen, dels på kompetencer til at inddrage forældre med minoritetsetnisk baggrund. Det er dog væsentligt, at et øget fokus på forældreinddragelse *ikke* leder til, at forældre automatisk kontaktes, når et barn eller en ung betror sig til en lærer eller pædagog, da det kan medvirke til

at eskalere kontrollen.³ Opkvalificeringen bør ligeledes have fokus på, hvor man som lærer, pædagog mv. kan få sparring og rådgivning til kvalificering og håndtering af bekymringer.⁴

ANBEFALINGER MÅLRETTET VOKSNE

Udfordring

Ordnningen med 'social kontrol-vejledere' i Jobcenter København er det første og et af meget få eksempler på en indsats, som er målrettet målgruppen af voksne, som er udsat for negativ social kontrol. Det er samtidig også den første kommunale indsats, der håndterer negativ social kontrol systematisk i et beskæftigelsesperspektiv.

Ekspertgruppen hæfter sig ved, at indsatsen fokuserer på en gruppe af borgere, som har svært ved at opnå tilknytning til arbejdsmarkedet, og som samtidig kan være i en særligt udsat position i forhold til negativ social kontrol. Ekspertgruppen mener imidlertid, at det snævre fokus på ledige kvinder med ikke-vestlig baggrund bør udvides til også at omfatte fx mænd (både som udøvere og udsatte) og målgrupper, som i meget begrænset omfang er i berøring med beskæftigelsesystemet (fx ægtefælleforsørgede, som kan være særligt udsatte grundet afhængighed af ægtefælle med hensyn til økonomi og opholdsgrundlag). Generelt mener ekspertgruppen, at der er behov for mere viden om både omfanget og karakteren af negativ social kontrol blandt voksne, herunder viden om særligt udsatte målgrupper.

Anbefalinger

Ekspertgruppen anbefaler derfor:

6. Udvidelse af målgruppen for indsatsen

At målgruppen for indsatsen målrettet voksne udvides til også at omfatte 1) mænd (både som udøvere og udsatte), 2) ægtefælleforsørgede kvinder, som kan være særligt udsatte grundet svagt opholdsgrundlag og økonomisk afhængighed af ægtefælle og dennes familie, (fx i regi af forvaltningens eksisterende beskæftigelsesindsats for ægtefælleforsørgede, Projekt Perspektiv), og 3) ressourcefulde borgere (her forstået som borgere i uddannelse og beskæftigelse), som ikke er i berøring med fx jobcentret, og som derfor nemmere kan blive overset i den kommunale indsats. Som et første skridt opfordres til en kortlægning af kontaktflader i kommunen til nævnte målgrupper.

7. Rettighedskendskab og holdningsarbejde

At der igangsættes mere systematiske indsatser med fokus rettighedskendskab og holdningsarbejde for fx forholdsvist nyttilkomne voksne på fx sprogskoler, etniske minoritetsvoksne i udsatte boligområder mv. Disse indsatser bør udvikles ud fra princippet om involvering af de borgere, det handler om, og i et inkluderende og inddragende samarbejde, der sigter på ejerskab for dagsordenen og invitation til at blive del af løsningen.

8. Beskæftigelse som forebyggende

At det eksisterende fokus på negativ social kontrol som beskæftigelsesbarriere fastholdes og udbygges, idet beskæftigelse og uddannelse – ud over at være et mål i sig selv – kan have en

³ For uddykning henvises til rapporten 'Ekstrem social kontrol', Institut for Menneskerettigheder, 2017 (side 74-75)

⁴ Specifikt for anbefaling 5 såvel som generelt for anbefalingerne på skoleområdet gælder, at de bør samtænkes med den kommende Barnets Lov, som stiller 1) krav til kommunerne om beredskab til bl.a. forebyggelse, opsporing og håndtering af negativ social kontrol, herunder 2) pligt til at foretage en risikovurdering i forbindelse med udredning af barnets behov, inden forældrene inddrages i sager samt 3) præcisering af regler om bl.a. underretning og efterværn, så det er klart for kommunerne, at de også gælder i sager om æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol.

forebyggende effekt som frirum for vold og kontrol og arena for forhandling af frihedsgrader. Derfor bør eksisterende indsats i jobcentret udbygges med fx gruppeforløb og skræddersyede forløb for målgruppen og suppleres med efterværn for borgere (fx i samarbejde med civilsamfundsorganisationer). Ligesom der bør være en mere systematisk inddragelse af ægtefælle, idet sandsynligheden for at skabe positive forandringer i borgerens liv vil være små, hvis de skal vende tilbage til en uforandret kontekst derhjemme.

9. Opbygning af fælles fagligt sprog på tværs af kommunen

Negativ social kontrol er et komplekst fænomen – både i de måder, fænomenet kan komme til udtryk på, og i de ofte sammenvævede udøver/udsatte positioner. Der kan blandt frontpersonale derfor opstå tvivl om håndtering af bekymringer. Der er behov for, at frontpersonale er klædt på med faglig viden og lovgivning på området således, at der opbygges et fælles fagligt sprog og ståsted på tværs i kommunen. Det kommunale fokus på træning af frontmedarbejdere kan – i et endnu tidligere forebyggelsesperspektiv – suppleres med et statsligt fokus på fx professionsuddannelserne.

10. Kortlægning af negativ social kontrol i lukkede trossamfund

At omfanget og karakteren af negativ social kontrol i lukkede trossamfund, som strider mod dansk lovgivning, demokratiske værdier og ligestillingsprincipper, undersøges nærmere, da der er indikationer på, at der kan være en udfordring med negativ social kontrol i disse miljøer, som ikke i tilstrækkelig grad bliver opfanget af frontpersonale og hjælpeinstanser.

ANBEFALINGER MÅLRETTET CIVILSAMFUND

Udfordring

Forvaltningen har siden 2023 kontinuerligt, om end med varierende styrke, haft fokus på inddragelse af civilsamfundsaktører i det forebyggende arbejde, bl.a. i forhold til forældreinddragelse og udvikling af indsatser. Samarbejdet har således involveret dels driftsstøtte til kapacitetsopbygning af civile aktører, dels leverandørsamarbejder om udvikling af konkrete borgerrettede indsatser.

Ekspertgruppen vurderer, at forvaltningens fremadrettede samarbejde med og inddragelse af civile aktører med fordel kan tænkes mere langsigtet og strategisk. Herunder, at inddragelsen og samarbejdet bygger på en klar forventningsafstemning af, hvilke roller og ansvar henholdsvis den kommunale og den civile sektor kan og bør påtage sig i det forebyggende arbejde. I den forbindelse henleder ekspertgruppen opmærksomhed på vigtigheden af et inkluderende foreningsliv. En afgørende forudsætning for, at unge og voksne kan gøre op med negativ social kontrol, er – ud over et system, der kan gribe den enkelte – adgang til alternative fællesskaber i form af bl.a. et inkluderende og ikke-diskriminerende foreningsliv. Ekspertgruppen ønsker derfor, at der frem mod dets møde i 2024 tilvejebringes viden om muligheder og barrierer herfor i det eksisterende foreningsliv.

Anbefalinger

Ekspertgruppen anbefaler derfor:

11. Langsigtede, strategiske samarbejder mellem kommune og civilsamfund

At der prioriteres samarbejder mellem kommunale og civile aktører, som 1) er langsigtede, da kortvarige samarbejder og indsatser erfaringsmæssigt har en begrænset effekt 2) er strategiske i forhold til brobygning mellem kommunal indsats og tilbud i civilsamfundet i form af fx netværk, mentorstøtte, peer-to-peer og empowerment. Som et første skridt i et sådant samarbejde kan der etableres et formelt netværk af relevante kommunale og civile aktører.

12. Aktivering af civilsamfundets potentiale som normdannende

Der findes en række civilsamfundsorganisationer, som arbejder med målgrupper, som kan være i en særligt udsat position i forhold til negativ social kontrol (fx ægtefælleforsørgede kvinder, LGBT+ personer med minoritetsetnisk baggrund, mødre/fædre i udsatte boligområder). Qua disse organisationers forankring i frivillighed og deres fokus på relationsarbejde og fællesskab udgør de en platform, hvor svære og følsomme emner som negativ social kontrol kan tages op i et tillidsbaseret og 'magtneutral' rum. Disse organisationers potentiale som fællesskabs- såvel som normdannende kan med fordel aktiveres yderligere og mere strategisk i arbejdet med at forebygge normer og værdier, der legitimerer udøvelsen af negativ social kontrol.

13. Områdebaseret indsats

At der - eventuelt på forsøgsbasis - afprøves en "360-graders indsats" i et geografisk afgrænset område i byen, hvor der sættes ind på flere fronter lokalt på tværs af sektorer og aktører, der når rundt om alle kontrollens parter. En sådan områdebaseret indsats vil give mulighed for metodeudvikling inden for et område, hvor der er stort behov, men meget få erfaringer med virksomme tiltag. Indsatsen kan med fordel suppleres med følgeforskning med henblik på evaluering af virkning.

APPENDIX

- Kommissorium (side 8-10)
- Ekspertgruppens medlemmer (side 11)
- Litteraturliste (side 12-20)

APPENDIX 1: Kommissorium

Baggrund

Beskæftigelses- og Integrationsudvalget har vedtaget, at den fremadrettede indsats mod negativ social kontrol i Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen skal samles i en treårig handleplan for 2024-26. Beskæftigelses- og Integrationsudvalget har i den forbindelse besluttet, at der nedsættes en ekspertgruppe, der kan komme med input til handleplanen og løbende følge handleplanens indsatser i den treårige handleplansperiode.

Om negativ social kontrol

Social kontrol handler om kollektivets adfærdsregulering af individer for at opretholde normer og værdier, som af kollektivet betragtes som rigtige eller ønskværdige. Social kontrol er i den forstand et universelt fænomen, som ikke er knyttet til bestemte religioner eller etniciteter.

Dér, hvor den sociale kontrol bliver et problem – og dermed negativ – er, når den enkelte underlægges så stærk en begrænsning af sine handlemuligheder og selvbestemmelse, at det bliver et brud på rettigheder, fører til mistro og bliver en hindring for at deltage i samfundet som aktiv og fulgyldig borger.⁵

Ud over at blive en hindring ift. rettigheder, trivsel og medborgerskab kan negativ social kontrol også under bestemte forhold være strafbart, jf. lov om psykisk vold.⁶

Negativ social kontrol forekommer typisk i familier, som er *kollektivistisk orienterede* (dvs. hvor hensynet til familien som en enhed går forud for det enkelte familiemedlems ønsker og behov), og i familier præget af et stærkt *køns- og aldershierarki* (dvs. hvor mænd og ældre familiemedlemmer typisk har forrang for kvinder og yngre familiemedlemmer).

Selvom social kontrol ikke kan knyttes til bestemte religioner eller etniciteter, så viser tal fra bl.a. Københavns Medborgerskabsundersøgelse⁷ og Det Nationale Integrationsbarometer⁸, at unge med etnisk minoritetsbaggrund på stort set alle parametre er mere udsatte for negativ social kontrol sammenlignet med andre unge.

Udgangspunkt

Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen har siden 2013 haft en indsats til tidlig forebyggelse af negativ social kontrol. Indsatsen har gennemgående haft fokus på at modvirke negativ social kontrol på gruppeniveau i følgende tre spor: Oplysning til børn og unge om rettigheder og handlemuligheder; opkvalificering af kommunalt frontpersonale; inddragelse af forældre gennem samarbejde med civilsamfundsaktører. Indsatsen på *gruppeniveau*, som bl.a. er tilrettelagt på baggrund af anbefalinger fra en ekspertgruppe nedsat i 2017⁹, blev i 2021 suppleret med et beskæftigelsesrettet spor på *individniveau* gennem etablering af indsatsen 'social kontrol-vejledere', som skal styrke kompetencen

⁵ Definitionen fremgår af handleguiden til medarbejdere i Københavns Kommune "Håndtering af sager om social kontrol og æresrelaterede konflikter" (2019) og anvendes også af SIRI i publikationen "En guide til at opspore og håndtere negativ social kontrol i den beskæftigelsesrettede indsats" (2022)

⁶ Straffelovens § 243: "Den, som tilhører eller er nært knyttet til en andens husstand eller tidligere har haft en sådan tilknytning til husstanden, og som gentagne gange over en periode udsætter den anden for groft nedværdigende, forulepende eller krænkende adfærd, der er egnet til utilbørligt at styre den anden, **herunder ved udøvelse af negativ social kontrol**, straffes for psykisk vold med bøde eller fængsel indtil 3 år."

⁷ Københavns Kommunes Medborgerskabsundersøgelse, 2021

⁸ Det nationale Integrationsbarometer, 2022

⁹ Anbefalinger fra ekspertgruppen til forebyggelse af social kontrol, 2017

på jobcentret til at identificere og handle på tegn på negativ social kontrol som barriere for etniske minoritetskvinders beskæftigelse. Den beskæftigelsesrettede indsats blev igangsat på baggrund af en kortlægning, der viser, at hver tredje jobcentermedarbejder har været i kontakt med etniske minoritetskvinder, der direkte har givet udtryk for pres fra familie eller omgangskreds ift. ikke at stå til rådighed for arbejdsmarkedet.¹⁰

Formål og opdrag

Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen har således igennem en flerårig periode oparbejdet solid erfaring med indsatser til forebyggelse af negativ social kontrol. Der er imidlertid tale om et relativt nyt fagområde, der fortsat er under udvikling, og som løbende kvalificeres af viden fra forskning og erfaringer fra praksis.

Ekspertgruppens konkrete opdrag bliver at bidrage med fagligt opdateret ekspertviden, som kan anvendes som led i et serviceeftersyn af eksisterende indsatser. Dette med henblik på nytænkning og justering af den samlede indsats, hvor der viser sig et behov.

Der lægges følgende principper for ekspertgruppens arbejde:

- Ekspertgruppens bidrag skal ske med afsæt i følgende forståelse af negativ social kontrol: Når den enkelte underlægges så stærk en begrænsning af sine handlemuligheder og selvbestemmelse, at det bliver 1) et brud på rettigheder, 2) fører til mistro og 3) bliver en hindring for at deltage i samfundet som aktiv og fuldgældig borger
- Ekspertgruppens anbefalinger skal målrettes københavnere, som er særligt berørte af negativ social kontrol (dvs. både udsatte og udøvere) samt fagpersoner i berøring med målgruppen (lærere, pædagoger, sagsbehandlere, jobkonsulenter, boligsociale medarbejdere mv.)
- Ekspertgruppens anbefalinger til indsatser skal ligge inden for Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningens ressort (dvs. have et klart beskæftigelses- eller integrationsperspektiv)
- Ekspertgruppens anbefalinger skal have et bredt forebyggende sigte
- Ekspertgruppen skal dermed ikke formulere anbefalinger til foregribende og indgribende indsatser på individniveau (fx foranstaltninger som følge af underretninger på børn, efterværn ifm. krisecenterophold for kvinder mv.), idet indsatser på disse niveauer henhører under Socialforvaltningen
- Ekspertgruppens anbefalinger skal ligge inden for kommunens ansvarsområde (fx jobcenter, skoler, daginstitutioner) og ikke omhandle opgaver/områder, som varetages af staten (fx politi og universiteter), regionerne (sygehuse, psykiatri og sygesikring mv.) eller andre kommuner

Mødecadence og organisering

Ekspertgruppen afholder tre møder i løbet af første halvår 2023. Ekspertgruppen nedsættes formelt i februar, hvor ekspertgruppen skal indkredse 2-3 fokusområder, som den vil arbejde videre med på de to efterfølgende møder. Ekspertgruppens arbejde skal munde ud i anbefalinger til 1) justering af nuværende indsatser og 2) mulige nye fokusområder og indsatser, som kan indgå i handleplanen for 2024-26.

Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen varetager sekretariatsbetjeningen af ekspertgruppen, herunder den skriftlige opsamling på ekspertgruppens input/anbefalinger, som herefter forelægges Beskæftigelses- og Integrationsudvalget til politisk behandling medio 2023.

¹⁰ Social kontrol som barriere for etniske minoritetskvinders beskæftigelse i Københavns Kommune, 2020

Ekspertgruppen mødes herefter en gang årligt i 2024-26 med henblik på løbende opfølgning på handleplanens indsatser. Der vil være mulighed for at indlægge kortere ad hoc møder, hvis ekspertgruppen ser behov herfor.

Ekspertgruppens sammensætning

Ekspertgruppen sammensættes bredt af forskere, praktikere og NGO'er med viden og ekspertise om negativ social kontrol og beslægtede fagområder. I sammensætningen af ekspertgruppen er der lagt vægt på, at medlemmerne tilsammen kan bidrage med forskningsbaseret såvel som praksisbaseret viden på området. Ekspertgruppen ledes af en forperson, som ligeledes fungerer som mødeleder på ekspertgruppens møder.

Ekspertgruppen består af 16 medlemmer fra forsknings- og vidensinstitutioner, foreninger, NGOer, videnspersoner samt statslige og kommunale aktører.

APPENDIX 2: Ekspertgruppens medlemmer

1. Natasha Al-Hariri (forperson)
Jurist
2. Københavns Universitet
Brian Arly Jacobsen, lektor, Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier
3. Københavns Professionshøjskole
Sofie Danneskiold-Samsøe, lektor
4. Institut for Menneskerettigheder
Line Vikkelsø Slot, chefkonsulent
5. KVINFO
Henriette Laursen, direktør
6. Center for Boligsocial Udvikling
Anne Maria Foldgast, centerleder
7. Als Research
Jacob Als Thomsen, direktør
8. RED Rådgivning
Maiken Them Simonsen, koordinerende rådgiver
9. Sabaah
Amma Asare-Nyako, generalsekretær
10. Børns Vilkår
Mia Horup Pedersen, senioranalytiker
11. Fonden for Socialt Ansvar
Mai-Britt Haugaard Jeppesen, direktør
12. Styrelsen for International Rekruttering og Integration
Julie Flotin Jensen, souschef, Kontoret for Forebyggelse og Medborgerskab
13. Børne- og Ungdomsforvaltningen
Martin Wåhlin, skoleleder, Rådmandsgade Skole
14. Socialforvaltningen, Etnisk Konsulentteam
Kristine Larsen, konsulent
15. Socialforvaltningen, RessourceCenter Ydre Nørrebro
Anoir Hassouni, leder
16. Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen, Jobcenter København
Maria Bødker Boje, centerchef

APPENDIX 3: Litteraturliste

- Abji, S. & Korteweg, A. C. (2021). "'Honour"-based Violence and the Politics of Culture in Canada: Advancing a Cultural Analysis of Multiscalar Violence'. *International Journal of Child, Youth and Family Studies* 12(1): 73-92.
- Abu-Lughod, L. (2002). 'Do Muslim Women Really Need Saving? Anthropological Reflections on Cultural Relativism and Its Others'. *American Anthropologist*, 104(3): 783-790.
- Als Research (2014). *Kønsroller og social kontrol blandt unge med etnisk minoritetsbaggrund*. https://bm.dk/media/17119/social_kontrol_i_etniske_minoritetsmiljoeer_2014.pdf
- Als Research (2015). *Nydanske LGBT-personers levevilkår*. København: Als Research. https://alsresearch.dk/wp-content/uploads/2022/08/Nydanske_LGBT-personers_levevilkaar.pdf
- Als Research (2018). Omfang og karakter af negativ social kontrol i grundskolens 6. - 8. klasse. https://socialkontrol.kk.dk/sites/default/files/2021-01/Rapport_social%20kontrol%20i%20grundskolen_Als%20Research.pdf
- Als Research (2019). *Maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling – særligt blandt minoritetsetniske mænd*. https://bm.dk/media/17162/lightpublikationmaskulinitetsopfattelser_og_holdninger_til_ligestilling_srligt_blandt_minoritetsetn.pdf
- Als Research (2020). *Social kontrol som barriere for etniske minoritetskvinders beskæftigelse i Københavns Kommune*. https://alsresearch.dk/wp-content/uploads/2020/08/SK-beskaeftigelse_web_Als-Research.pdf
- Als Research (2021a). *Kærlighed og karriere: Uddannelses- og partnervalg blandt yngre indvandrere opvokset i Danmark*. https://www.rockwoolfonden.dk/app/uploads/2021/03/Rapport_Kaelighed-og-karriere_Als-Research.pdf
- Als Research (2021b). *Barrierer og hjælpebehov for at kunne forlade en voldelig relation: En undersøgelse blandt 862 voldsudsatte kvinder i Danmark*. https://alsresearch.dk/wp-content/uploads/2021/08/Rapport_Barrierer-og-hjaelpebehov.pdf
- Als Research (2022). *Nydanske LGBT+personers levevilkår og støttebehov*. https://alsresearch.dk/wp-content/uploads/2022/08/Rapport_nydanske_LGBT_Als_Research.pdf
- Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (2023, 4. marts). Marginaliserede på arbejdsmarkedet – Rekordhøj beskæftigelse er drevet af seniorer og indvandrere. <https://www.ae.dk/analyse/2023-03-rekordhoej-beskaeftigelse-er-drevet-af-seniorer-og-indvandrere>
- Braagaard, I. & Sichlau, C. (2019). *Det er ligesom om, nogen har tændt lyset på gangen: erfaringer med vejledning af indvandrerkvinder fra projektet Perspektiv*. København: Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen, Københavns Kommune.
- Bredal, A. (2014). 'Ordinary v. Other Violence? Conceptualising Honour-Based Violence in Scandinavian Public Policies' i A. K. Gill, C. Strange og K. Roberts (red.) *Honour Killing and Violence: Theory, Policy and Practice*. Palgrave Macmillan.
- Bredgaard, T., & Ravn, R. L. (2019, aug. 16). Forskere: Virksomheder er skeptiske over for paradigmeskiftet i udlændingepolitikken. Altinget.dk. <https://www.alinget.dk/artikel/forskere-virksomheder-er-skeptiske-over-for-paradigmeskiftet-i-udlaendingepolitikken>

- Børns Vilkår (2019). *Adfærdskontrol og tankefængsel - Børns oplevelser med negativ social kontrol*. <https://bornsvilkar.dk/wp-content/uploads/2019/01/Negativ-social-kontrol-2019.pdf>
- Center for Boligsocial Udvikling (2023). *Når negativ social kontrol, er en hindring for beskæftigelse blandt kvinder med etnisk minoritetsbaggrund*.
- Cinthio, H. (2020): *Hedersrelateret problematik i Malmö stads förskolor - erfarenheter och behov av stöd*, Förskoleförvaltningen, Malmö Stad.
- Crenshaw, K. (1991). Mapping the Margins: Intersectionality, Identity Politics, and Violence against Women of Color. *Stanford Law Review*, 43(6): 1241-1299.
- Crone, M., and Jacobsen, B. A. "Sharī'a i Praxis: Fatwa, Forbrug Og Feminisme." *Tidsskrift for Islamforskning* 4.1 (2010): 3-4. Web.
- Danmarks Statistik (2022, okt. 27). Flere kvinder bor på kvindekrisecenter. *Nyt fra Danmarks Statistik*, Nr. 361. <https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/nyt/GetPdf.aspx?cid=38290>
- Danner (2018?). *Vold mod migrantkvinder i Danmark: Erfaringer og data fra Danners opsøgende arbejde blandt en særligt isoleret gruppe: 2012-2018*.
- Danneskiold-Samsøe, S., Mørck, Y. & Sørensen, B. W. (2011). *"Familien betyder alt". Vold mod kvinder i etniske minoritetsfamilier*. Frederiksberg: Frydenlund.
- Danneskiold-Samsøe, S., Mørck, Y. & Sørensen, B. W. (2019). *Æresrelateret social kontrol: Teori og praksis i socialt arbejde*. København: Akademisk Forlag.
- Danneskiold-Samsøe, S., Mørck, Y. & Sørensen, B. W. (2020). Børns rettigheder og æreskultur, i: Anette Faye Jacobsen & Anne-Dorthe Hestbæk (red.): *Børns rettigheder, udfordringer og professionskrav*. København: Akademisk Forlag, s. 135-150.
- Dansk Kvindesamfunds Krisecentre (2020). *En helhedsorienteret indsats? Krisecentermedarbejderes perspektiv på myndighedernes indsats på partnervoldsområdet*. <https://krisecentrene.dk/wp-content/uploads/en-helhedsorienteret-indsats.pdf>
- Deding, M. & Jakobsen, V. (2006). *Indvandreres arbejdsliv og familieliv*. Socialforskningsinstituttet 06:31.
- Dokkedahl, S. B. (2021). *Kvinder på krisecenter: En detaljeret undersøgelse om vold og voldens følgevirkninger over tid i et traumeperspektiv*. Odense, Syddansk Universitet, Danner og Kvindehjemmet. <https://danner.dk/sites/default/files/Kvinder%20paa%20kvindekrisecenter.pdf>
- Elle, C & Larsen, K. (2010). *Social kontrol i etniske minoritetsfamilier*. København: Etnisk Konsulentteam, Københavns Kommune. https://etniskkonsulentteam.kk.dk/sites/default/files/2021-06/Social_kontrol_i_etniske_minoritetsfamilier_2010.pdf
- Ermers, R. (2018). *Honor Related Violence: A New Social Psychological Perspective*. London & New York: Routledge.
- Frederiksen, M. N., Leth, M. L., Hjorth, R. & Aner, L. G. (2022). *Når mænd udsættes for vold i nære relationer - en undersøgelse af voldsudsathed blandt mænd på herberger og mandekrisecentre*. København: Lev Uden Vold. https://levudenvold.dk/media/afxd3vu4/na-r_mænd_udsættes_for_vold_web.pdf

- Galal, L. P. & Liebmann, L. L. (2020). *Magt og (m)ulighed: Forhandlinger af konformitet, autoritet og mobilitet blandt etniske minoritetsborgere i Danmark*. Roskilde: Roskilde Universitet.
https://rucforsk.ruc.dk/ws/portalfiles/portal/67849011/RUC_MagtOg_M_ulighed_rapport_web.pdf
- Goul Andersen, J. (2008). Orientering til uddannelse og arbejde blandt unge indvandrere og forældregeneration. I T. Tranæs (Red.), *Indvandrere og det danske uddannelsessystem* (s. 65-109). København?: Gyldendal.
- Institut for Menneskerettigheder (2017). *Ekstrem social kontrol*.
https://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/media/dokumenter/udgivelser/ligebehandling_2017/social_kontrol_2017.pdf
- Institut for Menneskerettigheder (2019). *Underretninger om børns mistrivsel - fokus på friskoler med muslimske værdier*.
https://menneskeret.dk/files/media/document/rapport_underretninger_om_boerns_mistrivsel_til.pdf
- Institut for Menneskerettigheder (2020). *Fastholdt - når en borgerlig skilsmisse ikke afslutter et ægteskab*.
https://menneskeret.dk/files/media/document/Fastholdt%20-%20n%C3%A5r%20en%20borgerlig%20skilsmisse_tilgaengelig.pdf
- Jacobsen, B. A. "Myths and Facts on the Future Number of Muslims-a Danish Case Study." *Journal of Muslims in Europe* 2.1 (2013): 27-44. Web.
- Jacobsen, B. A. "Islam and Muslims in Denmark." *After Integration*. Wiesbaden: Springer Fachmedien Wiesbaden, 2014. 171-186. Web.
- Jacobsen, B. A. 2020, Debatten om kønsopdelt svømning: Lokalpolitiske tendenser af et globalt fænomen. i M Warburg & A Hvithamar (red), *Religion i en globaliseret verden*. 1 udg, Forlaget Univers, Højbjerg, s. 117-140.
- Jacobsen, B. A. 2022, Muslimers religionsfrihed i Danmark. i A Hvithamar, BA Jacobsen, M Warmind & PB Andersen (red), *Religionssociologiske perspektiver på religion i Danmark*. Forlaget Univers, Højbjerg, s. 91-117.
- Jacobsen, B. A. 2022, 'Tørklædets bedrevidende modstandere forstår ikke symbolets natur', *Globalnyt*. <https://globalnyt.dk/toerklaedets-bedrevidende-modstandere-forstaar-ikke-symbolets-natur/>
- Jacobsen, B. A. 2023, Moskeer, magt og politik: - et dansk og engelsk perspektiv. i P Carstens (red.), *Moskeer i Europa. : Proceedings of The Danish Institute in Damascus*. bind 16, Forlaget Orbis, København, *Proceedings of the Danish Institute in Damascus*, s. 222-229.
- Jacobsen, B. A. & Vinding, N.V. 2020, Denmark. i E Račius, S Müssig, S Akgönül, A Alibašić, JS Nielsen & O Scharbrodt (red), *Yearbook of Muslims in Europe, Volume 12*. bind 12, Brill, Leiden, *Yearbook of Muslims in Europe*, s. 199-216.
- Jacobsen, B.A., Sinclair, K., Jensen, P. F. & Vinding, N. V. 2023, Lived Institutions in the Study of Islam. i AW Hughes, R McCutcheon & KV Stuckrad (red), *Supplements to Method & Theory in the Study of Religion*. bind 20, Brill, Leiden, *Supplements to Method & Theory in the Study of Religion*, s. 176-203.
- Jakobsen, V., Jeppesen, T., Kleif, H. B., Mehlsen, L. & Thuesen, F. (2021). *Kortlægning af integration i kommunerne: Kommunernes indsatser for at bringe ikkevestlige indvandrere i*

beskæftigelse. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. <https://www.vive.dk/media/pure/16147/5596718>

- Keskinen, S. (2017). 'Securitized Intimacies, Welfare State and the "Other" Family'. *Social Politics* 24(2): 154-177.
- Kommissionen for den glemte kvindekamp (2022, 28. jan.). Kommissorium.
- KVINFO (2021). *Barrierer for kvinder med indvandrer- og flygtningebaggrund på det danske arbejdsmarked*. København: KVINFO. <https://kvinfo.dk/wp-content/uploads/2021/12/Barrierer-for-kvinder-med-indvandrer-og-flygtningebaggrund-paa-det-danske-arbejdsmarked.pdf>
- Lev Uden Vold (2021). *Viden om vold i nære relationer: En kortlægning af litteratur fra 1984 til 2020 i Danmark*. https://levudenvold.dk/media/yrspuqtl/viden_om_vold_final_opsat.pdf
- Liebmann, L. L. "Æresrelateret vold: en gen-anvendelig selvfortælling." *Tidsskrift for kønnforskning* 39.1 (2015): 39-59. Web.
- Liebmann, L. L., and Galal, L. P. "Classing Religion, Resourcing Women: Muslim Women Negotiating Space for Action." *Cultural dynamics* 32.4 (2020): 261-281. Web.
- Liversage, A (2018). *Metoder i arbejdet med æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol*. København: VIVE – Det nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. <https://www.vive.dk/media/pure/7648/1958528>
- Liversage, A. (2021, dec. 1). Frygt for udvisning binder kvinder til voldelige ægtemænd. *Politiken* <https://politiken.dk/debat/debatindlaeg/art8499727/Frygt-for-udvisning-binder-kvinder-til-voldelige-%C3%A6gtem%C3%A6nd?shareToken=L2JF0DAAI9oA>
- Liversage, A. "A Janus-Faced State—Uncertain Futures and Frontline Workers' Support for Immigrant Women Experiencing Abuse." *Genealogy (Basel)* 6.2 (2022): 39-. Web.
- Liversage, A. "Muslimske Kvinder Og Skilsmisse i En Dansk Kontekst." *Tidsskrift for Islamforskning* 16.2 (2022): 83-105. Web.
- Liversage, A. "Abducting Children Abroad: Gender, Power, and Transnational Mobility in Immigrant Family Conflicts." *Violence against women* 28.5 (2022): 1139-1157. Web.
- Liversage, A. & Petersen, J. (2020). *Etniske minoritetskvinder og skilsmisse - med fokus på muslimske praksisser*. VIVE – Det nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. <https://www.vive.dk/media/pure/14657/3736328>
- LOKK, 2018. - nævnt af Strøh i citat under afsnittet om Kommuners håndtering
- Maggaard, T. (2020): *Negativ social kontrol på ungdomsuddannelserne - hvorfor findes den stadig?* Tænk tanken Unitos.
- Mattoo, D. & Merrigan, S. E. (2021). "'Barbaric' Cultural Practices: Culturalizing Violence and the Failure to Protect Women in Canada". *International Journal of Child, Youth and Family Studies*, 12(1): 124-142.
- Mosekilde, A-M., Brock, K. G., Larsen, A. B., & Poulsen, J. B. (2018). *Vold mod migrantkvinder i Danmark. Erfaringer og data fra Danners opsøgende arbejde blandt en særligt isoleret gruppe: 2012 til 2018*. København: Danner. <https://danner.dk/sites/default/files/Vold%20mod%20migrantkvinder%20i%20Danmark%20-%20Rapport%20og%20bilag.pdf>

- Nordisk Ministerråd (2020). Kortlægning: Strategier og initiativer til forebyggelse af negativ social kontrol og æresrelateret vold i de nordiske lande. Nord 2020:041. <http://dx.doi.org/10.6027/nord2020-041>
- Ouis, P. (red.) (2021): *Sexualitet och migration i välfärdsarbete*, Studentlitteratur.
- Pedersen, M. J. & Thuesen, F. (2019). Ubevidste stereotype skaber etnisk forskelsbehandling i det offentlige. *Politologisk Årbog 2018-2019*. DJØF.
- Petersen, J. "The Practice of Two Danish Female Islamic Authorities Facilitating Divorce." *Journal of Muslims in Europe* 2021.3 (2021): 357-377. Web.
- Petersen, J. and Vinding, N. V. *Sharia og samfund: islamisk ret, etik og praksis i Danmark*. 1. udgave. Frederiksberg: Samfundslitteratur, 2020. Print.
- Realize ApS & DRC Dansk Flygtningehjælp (2020). *COVID-19 og etniske minoriteter. Kortlægning af informationskanaler og medier*. København: Realize ApS. https://www.kl.dk/media/26143/kortlaegning_etniske-minoritetsgrupper-og-information-om-covid-19.pdf
- RED Center mod æresrelaterede konflikter. *Årsberetning 2022*. <https://red-center.dk/wp-content/uploads/2023/04/Aarsberetning-for-RED-Center-2022.pdf>
- Regeringen (2016). *Forebyggelse af æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol - National handlingsplan*. København: Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet. <https://www.regeringen.dk/media/2478/national-handlingsplan-forebyggelse-af-aeresrelaterede-konflikter-og-negativ-social-kontrol.pdf>
- Rexvid, D. & Schlytter, A. (2016): *Mäns heder - at vara både offer och förövare*, Studentlitteratur.
- Roald, A. S. (2009): *Muslimere i nya samhällen: om individuella och kollektiva rättigheter*, Daidalos.
- Schultz-Nielsen, M. L. (2021). *Ægteskabs- og uddannelsesmønster blandt unge med indvandrerbaggrund - Udviklingen i 25 år*. Arbejdsrapport nr. 59. København: Rockwool Fondens Forskningsenhed. https://www.rockwoolfonden.dk/app/uploads/2021/03/RFF-Arbejdsrapport-59_Aegteskabs-og-uddannelsesmønster-blandt-unge-med-indvandrerbaggrund.pdf
- Skytte, M. (2016). *Etniske minoritetsfamilier og socialt arbejde*. København: Hans Reitzel.
- SocialRespons (2022). *Partnervold før, efter og under graviditet: En undersøgelse af partnervold i forbindelse med graviditet blandt kvinder på danske krisecentre*. https://www.maryfonden.dk/wp-content/uploads/2021/10/Rapport_partnervold-graviditet_050422_final-1.pdf
- Socialstyrelsen (2022). *Undersøgelse om vold i nære relationer 2022. En kvantitativ undersøgelse om brugere af kvindekrisecentre, mandekrisecentre og ambulante rådgivningstilbud til voldsudsatte personer*. Odense: Socialstyrelsen. [https://sbst.dk/media/14411/Socialstyrelsen%20\(2022\)%20Undersøgelse%20om%20vold%20i%20nære%20relationer%202022.pdf](https://sbst.dk/media/14411/Socialstyrelsen%20(2022)%20Undersøgelse%20om%20vold%20i%20nære%20relationer%202022.pdf)
- SSP Odense (2021). *Sammen om en styrket indsats mod negative social kontrol i Odense Kommune: Udmøntningskatalog*. Odense: Odense Kommune. <https://www.negativsocialkontrol.dk/aktoerer/udmoentningskatalog>
- Stark, E. (2007). *Coercive Control: How Men Entrap Women in Personal Life*. New York, NY: Oxford University Press.

- Styrelsen for International Rekruttering og Integration (2019a). *Videnskortlægning om æresrelaterede konflikter*. SIRI: Valby. <https://www.integrationsviden.dk/aeresrelaterede-konflikter-1/rapporter-og-andre-materialer/siris-publikationer/videnskortaegning-om-aeresrelaterede-konflikter-2019>
- Styrelsen for International Rekruttering og Integration (2019b). *Vejledning: Forebyggelse og håndtering af æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol*. (Vejledning til kommunale handlingsplaner og beredskabsplaner). Valby: SIRI
- Styrelsen for International Rekruttering og Integration (2021). *Midtvejsopsamling for 'Flere indvandrerkvinder i beskæftigelse'. Foreløbige erfaringer med implementeringen af projekt 'Flere indvandrerkvinder i beskæftigelse'*. Valby: SIRI. <https://www.integrationsviden.dk/kib/viden/midtvejsopsamling-for-projekt-flere-indvandrerkvinder-i-beskaeftigelse>
- Styrelsen for International Rekruttering og Integration (2022d). *Traumebevidst praksis i den beskæftigelsesrettede integrationsindsats. Del 1: Faghåndbog*. Valby: SIRI. <https://siri.dk/integration/den-beskaeftigelsesrettede-integrationsindsats>
- Styrelsen for International Rekruttering og Integration (2022e). *Traumebevidst praksis i den beskæftigelsesrettede integrationsindsats. Del 2: Manual*. Valby: SIRI. <https://siri.dk/integration/den-beskaeftigelsesrettede-integrationsindsats>
- Styrelsen for International Rekruttering og Integration (2023). *Æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol - Håndbog til rådgivning på voksenområdet*. Valby: SIRI.
- Thuesen, F. (2022). *Måling af integration i Danmark - Historik, kritik og perspektiver*. København: VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. <https://www.vive.dk/media/pure/18295/12611097>
- Udlændinge- og Integrationsministeriet (2019a). *Medborgerskabsundersøgelsen 2019*.
- Udlændinge- og Integrationsministeriet (2022a). *Medborgerskabsundersøgelsen 2022. Baggrundstabeller*. København: Udlændinge- og Integrationsministeriet. <https://integrationsbarometer.dk/tal-og-analyser/filer-tal-og-analyser/arkiv/baggrundstabeller-fra-medborgerskabsundersogelsen-2022>
- Udlændinge- og Integrationsministeriet (2022b). *Markant stigning i beskæftigelsen for ikke-vestlige indvandrere og efterkommere*. <https://integrationsbarometer.dk/tal-og-analyser/filer-tal-og-analyser/arkiv/Markantstigningibesktigelsenforikkevestligeindvandrerogefterkommere.pdf>
- Udlændinge- og Integrationsministeriet (2022c). *Negativ social kontrol og udelukkelse af bisiddere: Vejledning til sagsbehandlere om udelukkelse af bisiddere fra samtaler på jobcentre i tilfælde af udøvelse af negativ social kontrol*. København: Udlændinge- og Integrationsministeriet. <https://uim.dk/media/11234/negativ-social-kontrol-og-udelukkelse-af-bisiddere-vejledning-til-sagsbehandlere-om-udelukkelse-af-bisiddere-fra-samtaler-paa-jobcentre-i-tilfaelde-af-negativ-social-kontrol.pdf>
- Udlændinge- og Integrationsministeriet (2022d, 30. apr.). *Nyt diplommodul ruster lærere og pædagoger til at forhindre negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter*. Nyhedsarkiv. Udlændinge- og Integrationsministeriet. Hentet d. 6. februar, 2023 fra <https://www.uim.dk/nyhedsarkiv/2022/april/nyt-diplommodul-ruster-laerere-og-paedagoger-til-at-forhindre-negativ-social-kontrol-og-aeresrelaterede-konflikter/>
- Wikan, U. (2008): *Om ære*. Pax Forlag.

- Yurdakul, G. & Korteweg, A. C. (2021). 'Boundary Regimes and the Gendered Racialized Production of Muslim Masculinities: Cases from Canada and Germany'. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 19(1): 39-54.